

тым — *выстава, фундатар, распавядаць, наступствы*. 3) усходні (рускі) ўплыў і яго ўяўнае адступленне перад шлатлікімі паланізмамі і англіцызмамі апошняга часу. Значны эффект пры вывучэнні польскай мовы дае сістэмная транспазіцыя пазначаных момантаў.

Поспеху ў навучанні садзейнічае і прыцягненне суадносных лексіка-семантычных і тэматычных груп лексем. Лексічныя групы і па сваёй структуры, і па лексічнаму нападзенню значна адрозніваюцца ў рускай, беларускай і польскай мовах. Для таго, каб матэрыял гэты быў уключаны як транспазіцыя, патрэбна разглядаць яго ў лінгвараязнаўчым аспекце, напрыклад: лексіка-семантычныя палі “моўны этыкет”, “назвы адзежы” і інш.

Улік асаблівасцей моўных узаемаадносін і пабудова на гэтай аснове сістэмы дадатных пераносаў — гэта шлях для інтэнсіфікацыі камунікатыўна арыентаванага вывучэння любой роднаснай мовы.

Г.І. Басова
г. Мінск

ТЭКСТ У ПРАЦЭСЕ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ НЯМЕЦКІХ СТУДЭНТАЎ

У апошні час у вывучэнні любой мовы як замежнай найбольш важнае значэнне надаецца вывучэнню тэкстаў розных стыляў. Праблема выбару тэкстаў, іх тэматык, аб’ёму актуальна пры навучанні нямецкіх студэнтаў беларускай мове у Йенскім універсітэце (Германія), калі перад выкладчыкам стаіць задача паспяховага іх навучання у сціплым тэрміны на працягу трох семестраў (па дзве гадзіны на тыдзень).

Для таго каб дасягнуць мэты, выкладчык павінен добра арыентавацца ў “тыповых узорах рэальна існуючых тэкстаў”, выбраць аптымальныя вучэбныя тэксты для кожнага этапу навучання. Выбар тэкстай канцэпцыі навучання з’яўляецца актуальным, паколькі садзейнічае павышэнню эфектыўнасці авалодання вуснай і пісьмовай формамі беларускай мовы. Таму вучэбны тэкст — гэта такі тэкст, які дае магчымасць фарміраваць навыкі ва ўсіх відах маўленчай дзейнасці для яго адэкватнага ўспрымання і разумення. Такі падыход да тэксту адпавядае прагматычнай арыентацыі сучаснага навучання, садзейнічае стварэнню вучэбнай мадэлі рэальнай камунікацыі і фарміраванню камунікатыўнай кампетэнцы.

Навыкі спараджэння беларускіх тэкстаў, набытыя нямецкімі студэнтамі, з'яўляюцца вельмі важнымі і у працэсе пабудовы тэкстаў на іншых мовах, таму што студэнт будзе валодаць універсальнымі прынцыпамі арганізацыі тэкстаў, самастойна дапоўніўшы іх спецыфічнымі прынцыпамі тэкстаспараджэння іншай мовы. Для пабудовы тэкстаў як у вуснай, так і ў пісьмовай форме, неабходна выпрацоўваць у студэнтаў аўтаматызаваныя навыкі ўзнаўлення гэтых тэкстаў: лагічную і граматычную звязнасць, будову тэкстаў тыпу апісання, апавядання, доказу, развагі і г.д. Кожны тып тэксту выступае як спецыфічная інфармацыйна-камунікатыўная адзінка мікратэксту, як адносна самастойны моўны твор і адрозніваецца ў сваю чаргу семантычнай завершанасцю. сінтаксічнай звязнасцю, валодае шэрагам кампазіцыйна-структурных прыкмет.

Такім чынам, тэкст павінен быць цэнтрам, на які грунтуецца ўсе заданні па курсу сучаснай беларускай мовы. Прычым, на розных этапах навучання беларускай мове тэкст можа быць як выніковым, завяршаючым этапам у вывучэнні тэмы, так і пачатковым. Практыкаванні, скіраваныя на работу з тэкстам, могуць быць самымі разнастайнымі — ад узнаўлення тэксту пасля папярэдняга адказу на пытанні да яго свабоднай імправізацыі на тэму дадзенага тэксту і папярэдніх тэкстаў і інш.

Такая структура навучальнага працэсу развівае ў замежных студэнтаў тэрміналагічную кампетэнтнасць, аўтаматызаваныя навыкі ўжывання сінтаксічных канструкцый. Віды работы з тэкстамі, скіраваныя на ўзнаўленне іх зместу, творчую імправізацыю аднаго ці некалькіх тэкстаў спачатку ў пісьмовай форме, а пасля у вуснай, выпрацоўваюць навыкі лагічнай і граматычнай сувязі сказаў, афармлення тэкстаў рознага тыпу. Такі падыход да тэксту забяспечвае фарміраванне ўменняў і навыкаў валодання беларускай мовай і формы кантролю іх сфарміраванасці. Зразумела, што ўспрыманне цэласнага тэксту, яго разуменне на замежнай мове — працэс надзвычай складаны. На розных этапах працэсаў навучання адзначаюцца розныя ўзроўні камунікатыўнай кампетэнцыі нямецкіх студэнтаў, розныя ўзроўні гатоўнасці ўспрымаць і спараджаць тэксты.

Любое навучанне рэалізуецца праз спецыяльную арганізацыю навучальнага матэрыялу, праз спецыяльна створаную сістэму практыкаванняў, іх тыпаў, адпаведна падабраныя тэксты, а ўсе гэта павінна адпавядаць найперш мэтам і задачам навучання, а таксама агульным дыдактычным прынцыпам — актыўнасці і свядомасці студэнтаў, сістэмнасці і даступнасці вучэбнага матэрыялу.